

*През лятото на 1999 година беше проведен конкурсът „Идеи за архитектурно-градоустройствено и функционално развитие на обществените пространства в централната градска част на София“.*

*Два колектива бяха отличени с най-високите награди - втора занижена премия:*

- арх. Тодор Тодоров - ръководител,  
арх. Багряна Тотева,  
арх. Румяна Запрянова;
- арх. Силвия Сокурова,  
арх. Димитър Младенов

*с консултанти инж. В. Найденова,  
инж. Ил. Тодоров, инж. Б. Бояджиев.*  
*На тях беше възложено изготвянето на „План за архитектурно-благоустройствено оформяне на част от зона „А“ в обхват:*

*Ларгото - бул. „Дондуков“ -  
ул. „Малко Търново“ - ул. „Московска“ - ул. „Раковски“ -  
бул. „Цар Освободител“ - ул. „Бенковски“ -  
ул. „Иван Вазов“ - ул. „Левски“ -  
ул. „Гурко“ - ул. „Батенберг“ -  
бул. „Цар Освободител“ - Ларгото“.*

*Целта на разработките беше да се доразвият идеите, заложи в двата проекта, като се отчетат и препоръките на журито.*

*Предлагаме на вниманието на нашите читатели двата проекта.*



# ДА ВЪРНЕМ ЦЕНТЪРА НА ХОРАТА

Силвия Сокерова, Димитър Младенов

**Ц**ел на проекта е да съхрани и възстанови историческото минало в тази част на града, създавайки спокойна, централна озеленена зона, включваща Градската градина, Дворцовата градина, площите около Руската черква и зеленината около храма "Св. Ал. Невски". Целият градски ансамбъл е разглеждан като архитектурно - градоустройствен паметник на културата. **Градската градина - паметник на парковото и градинско изкуство**

Извършени са проучвания на плановете схеми на Градската градина от 1893 г. досега. При всички тези схеми градината е имала една постоянна правоъгълна форма и размери от ул. "Гурко" на юг до ръба на сградата на Българската народна банка на север. С построяването на мавзолея северната част на градината е променена и намалена. Смятаме, че трябва да се възстановят и запазят преди всички размерите на градината, като плановата схема от 1936 г. най-добре отговаря на днешната градоустройствена обстановка и виждания.

Подчертава се централната ос на градината, която на север завършва с полукръгъл елемент и скулптурна фигура, явяваща се задънка на оста. Част от нивото е повдигнато, което съответства на теренните коти. Задънката е оформена с богат цветен партер, пред който са разположени двустранни места за сядане и отдих.

Премахва се и неподходящата диагонална алея и се създава нова алея, симетрично разположена спрямо централната ос. Възстановява се напречната връзка изток-запад.

Като цяло се получава доближаване до структурирането на градината от 1936 година.

Използват се исторически достоверни елементи за парково обзавеждане.

Проектът предлага серия осветителни тела, които напомнят съществуващите през периода 1930-1950 г. лампи.

Предложени са градински пейки и столове и кошчета за боклук, също разработени в серия.

Предвижда се да бъде разположена осмоъгълна беседка с покрив в отстъ-

пи, с характера на съществуващата беседка - по вид и местоположение (в източната част на градината срещу Военното министерство). Възстановяват се и трите алпинеума - два в Градската градина и един в Дворцовата. Традицията за разполагане на скулптурни фигури в градината се доразвива, като в центъра на осовата композиция на север се оформя пространство с пластичен елемент, имащ отношение към градината и към Двореца. Той не трябва да спира погледа към дворцовата сграда.

Фонтанът пред театъра се запазва, като се прави опит да бъде коригирана цокълната част към театъра чрез повдигане на нивото с две стъпала.

Предлагаме да се възстанови скулптурната фигура от стария фонтан, която се съхранява във фирма "Озеленяване". Съществува и вариант за запазване само на квадратната част от фонтана със стесняване на алеята между него и театъра. Така би се постигнала по-голяма композиционна автентичност, но засега разрушаването му смятаме за нереалистично.

На юг централната ос на градината завършва до ул. "Гурко", като преминава под остъклената връзка бизнес център - Градска галерия и се отваря към главния вход на БТК. Градската галерия се префасадира, използвани са елементи от Градското казино.

**Духовната тежест на Двореца в ансамбъла на централната част като фокус на историчността**

Проучени са архивни материали - фотоснимки и плановата схема, показващи отчетливо съществуващото отношение на тази сграда към околното пространство - ясно изразена ориентация към юг, тук е главният вход, главното входно фоайе и главното стълбище. Допълнително пристроеното западно крило е с коридорна схема в партера, който винаги е служил за второстепенни нужди.

Смятаме, че основният подход към Двореца трябва да си остане от юг, Дворецът с дългата си южна фасада естествено оформя градската градина, към която са ориентирани едни от най-представителните сгради в София.

## SOFIA: THE CENTRAL CITY CORE

*The project aims at preserving and restoring the historical atmosphere of this part of the city, which includes the Royal palace and its garden, the City garden, the Russian church and St. Alexander Nevsky Cathedral.*

*S. Sokerova and D. Mladenov are architects and urban planners. They have recently won two urban planning competitions for Sofia.*

## Площадното пространство пред Двореца

Площадното пространство пред Двореца се явява преходно между Градската градина и Дворцовата. Това ниво е леко задигнато спрямо съществуващата улична мрежа с наклон на юго-запад, тържествено оформено пред входа на Двореца.

Преодоляването на денивелацията между площада и входа на сградата става чрез плавни затревени наклони, които отделят Двореца и правят възприемането му по-тържествено. По този начин непосредствено от юг на Двореца се възстановява автентичното ниво и се прави обвързване с прилежащите улици и градини.

Самият площад е решен с тревен партер и водно огледало с форма на фонтана, съществувал приблизително на същото място в началото на века. Предлагаме в западната част на площада да се използват елементи от портала към Двореца.

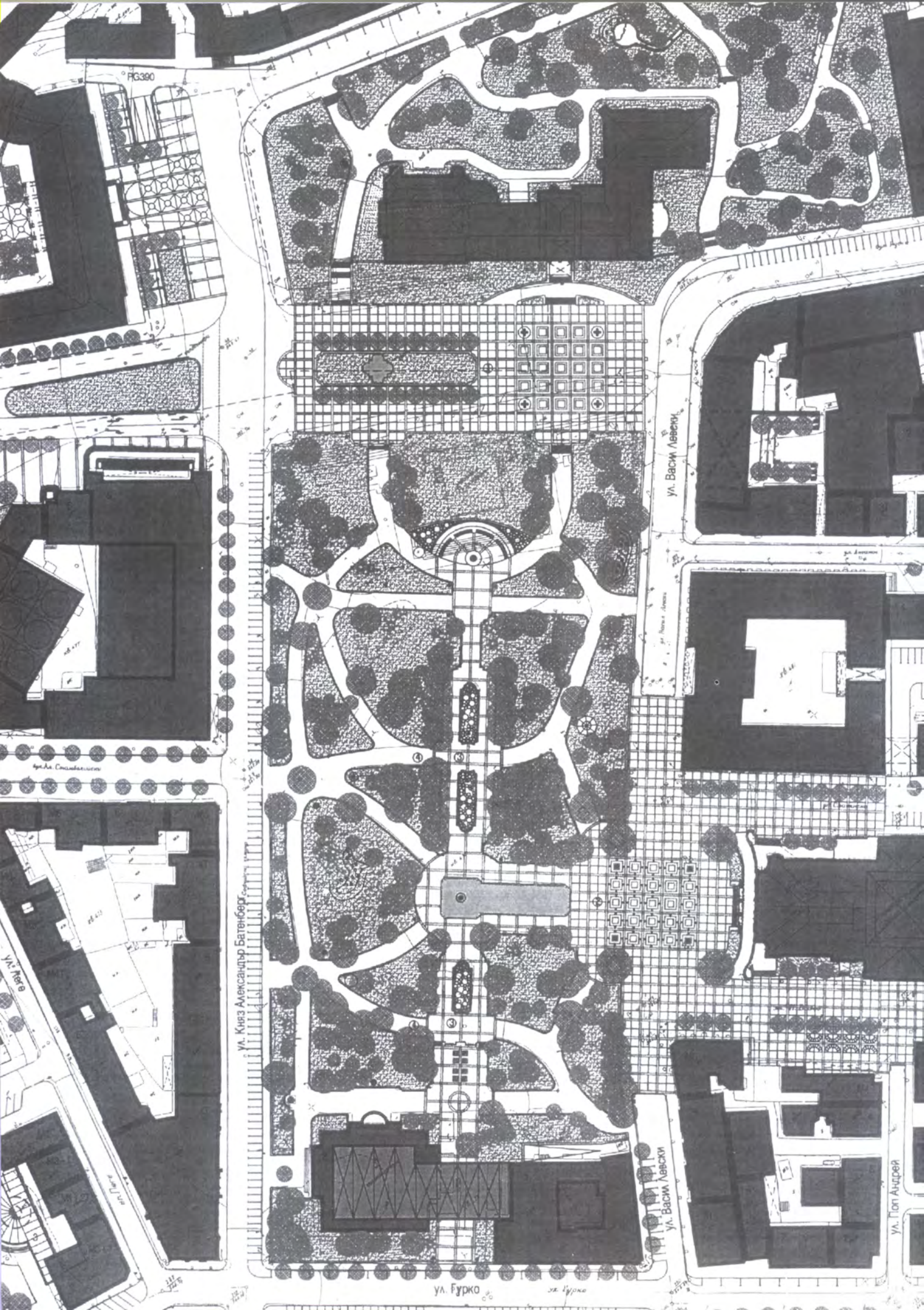
**Композицията на дворцовата градина се запазва**

Предвижда се оградата ѝ да бъде възстановена, като се използва съществуващият подпорен зид (около 60 см висок) и се възстановява металната ажурна част, дословно пресъздадена на основата на съществуващи материали и снимки.

Оградата не цели да затвори градината, а да бъде естетизирана тази част от градската среда, както и да се възвърне автентичността ѝ.

Сградата на бившето Руско посолство, която се предвижда да стане представителна сграда на град Москва,

•••



FG300

ул. Васильевский

ул. Князь Александров Батенберг

ул. Васильевский

ул. Порт Аутрей

ул. Гурко



се пристроява и надстроява с мансарден етаж, като пространството северно от сградата се оформя като площад с подчертаване на тържествена-та ос, водеща към храма "Св. Ал. Невски".

Подземното преминаване на ул. "Раковски" в тази зона създава възможност за безконфликтно автомобилно и пешеходно движение.

В градината зад Руската черква се оформя кръгла площадка за почивка с места за сядане, липсващи в тази зона. Източно от бившия партийен дом - сега Народно събрание, се проектира ритуален площад при възможност за свободен достъп до зала "Св. София". Предвижда се и озеленяване на вътрешния двор с подчертаване на подхода към залата.

Южният тротоар пред БНБ леко се разширява. Обединява се плочникът пред Археологическия музей с плочника при кръглия фонтан. По този начин фонтанът става фокус на композицията с възможности за сядане около него и с осмисляне на неговото ситуиране. Западнo от него е предвиден усилен плочник, по който може да преминават коли със специално предназначение.

Транспортно-комуникационното обслужване на центъра е съобразено с някои основни постановки и идеи, залегнали още в конкурсния проект:

- Създава се транспортна схема за движение, която да ограничи транзитното преминаване през централната градска част, като същевременно създава условия за доброто обслужване на зоната.

- Устройват се възможно по-голям брой обособени подземни паркинг-гаражи.

- Освобожда се площад "Батенберг" от автомобилно движение.

Автомобилният поток от западното направление се отвежда по Ларгото, бул. "Дондуков", тунелно под ул. "Г. Раковски" към бул. "Цар Освободител". По то-

зи начин историческата част на града остава успокоена и съхранена за пешеходеца.

Улица "Московска" се освобождава до голяма степен от наземното паркиране, като са проектирани серия от големи буферни подземни гаражи. Единият гараж е под пл. "Батенберг", вторият - под триъгълния площад при бившето Руското посолство, третият - зад храма "Св. Ал. Невски". Ще се изгради и гараж под пл. "Народно събрание", като частично се предвижда реконструкция на топлопровода в тази част. Подземно паркиране е предложено и под бъдещата сграда на ул. "Гурко" и ул. "Г. Раковски" с възможност за около 100 коли.

По този начин са осигурени места за 1000 коли на подземно ниво и 680 паркоместа на повърхността.

Местата на подземните гаражи са съобразени с трасетата на главните инженерни съоръжения, както и с възможностите, които дава технологията на бъдещото метро.

При така възприетото комуникационно решение ул. "Московска" има събирателни функции, като пропускателната ѝ възможност значително се увеличава. Тунелът под ул. "Г. Раковски" със светъл габарит 11,0 м запазва броя на лентите за движение, премахва се гърбицата в тази зона, която води до задръствания при ул. "Московска". Нивелетно тунелът е лесно осъществим. Налага се реконструкция на водопровод  $\varnothing$  350, както и на локалните подземни мрежи.

И за в бъдеще се разчита ул. "Раковски" да играе разпределителни функции между бул. "Дондуков", бул. "Цар Освободител", ул. "Гурко" и бул. "П. Евтимий".

Към разработката е представен вариант, който предвижда подземно преминаване под бул. "Цар Освободител" от Ларгото до кръстовището с бул. "В. Левски", без да се засяга подлезът при

СУ "Св. Климент Охридски", който е предвиден в разработките на "Метропроект" за вестибул на метростанцията. Горният край на метротунела е на 2 м от пода на подлеза.

Това решение с нищо не променя оформянето на площадката и градинските пространства, както и благоустройството на зоната. Габаритът на тунела е 10.5 м, включващ платно от 9 м и два тротоара от по 0.75 м. Тунелът е двупосочен с по една лента в посока, с ширина всяка от по 4.5 м. Входно-изходните рампи на тунела са с дължина над 90 м, съобразени с разработките на "Метропроект", представени на Експертен съвет в УАГ през декември 1999 г. във връзка с избор на технология при изпълнение на метрото в този участък и възможностите за съчетаване с транспортен тунел по бул. "Цар Освободител".

Общият брой на местата в подземните паркинги се намалява с 245. При този комуникационен вариант се засягат много инженерни съоръжения, както и захранването на прилежащите територии по време на строителството. Особено неблагоприятно ще бъде засегнат кабел ВН 110 kv по ул. "Г. Бенковски", който свързва подстанциите на София

Представеното решение с двупосочен тунел може да бъде приложено и при еднопосочно решение на тунела с някои корекции на организацията на движението при оформянето на кръстовищата Ларгото - бул. "Дондуков" - бул. "Цар Освободител" и бул. "Левски" - бул. "Цар Освободител".

*Арх. Силвия Сокерова и арх. Димитър Младенов са урбанисти в СА "СИТИАРХ", автори на премирани проекти от проведени градоустройствени конкурси за София.*